

## UNIVERSITĀTES SKVĒRA LABIEKĀRTOJUMS, LIEPĀJĀ

### Arhitektoniski telpiskā risinājuma koncepcija, teritorijas labiekārtojuma, principiālo risinājumu un lietoto materiālu apraksts

*Ideja.* Liepājas universitātes skvērs atrodas pilsētas vēsturiskā centrā un veido vietai neproporcionāli plašas, izplūdušas, nekonkrētas telpas zaļās struktūras bāzi. Mūsdienās bij. vēsturiski blīvi apbūvētās teritorijas (universitātes skvērs un Kurzemes skvērs) ir ar vāju funkcionalitāti un garāmejošu aktivitāti. Tas traucē koncentrēties un uztvert pilsētas vēsturisko centru – Rožu laukuma kompozīciju. Vēsturiskais laukums disonē ar apkārtnes telpu, tam ir zudis ietvars jeb rāmis, kādam būtu jābūt *oriģinālas gleznas* gadījumā. Esošā telpiski vienoti uztveramā publiskā ārtelpa savstarpēji nav savienota ar sabiedrībai saistošām aktivitātēm.

Līdz ar to šī metu konkursa ietvaros par risināmās telpas koncepciju kalpoja divi izvirzīti pamatnosacījumi:

- **Rožu laukuma kompozicionālo pozīciju nostiprināšana**, paredzot vieglas konstrukcijas sabiedriska rakstura būves, kas izvietojas uz Lielās ielas vēsturiskās būvlaides trases. Plānotās būves vizuāli nostiprina Rožu laukuma telpu un fiziski piešķir iespējamo aktivitāšu plūsmu. Universitāte iegūst skaidri nolasāmu priekšpagalmu;
- **Universitātes un Kurzemes skvēru - kā sabiedrībai funkcionāli nozīmīgas, lietderīgas un vienotas telpas attīstība**, paredzot vizuālu un fizisku abu skvēru savienošanu, tādējādi iegūstot lietderīgu telpu plašāku pasākumu norisēm, kā arī nostiprinot sabiedrības kustības plūsmu starp visiem telpas objektiem. (skatīt 1. un 2. att.).



1.attēls. Rožu laukums, universitātes un Kurzemes skvērs – savstarpēji nesaisītas pilsētas zaļās struktūras (Autora veidota shēma)



2.attēls. Rožu laukuma, universitātes un Kurzemes skvēru fiziskā un vizuālā saplūšana (Autora veidota shēma)

Attiecīgi universitātes skvēra arhitektoniski telpiskie risinājumi primāri tiek meklēti kontekstā ar iepriekš minētiem pamatnosacījumiem, kam sekundāri pakārtojas universitātes arhitektoniskās kvalitātes un sabiedrības kā tās ārtelpas lietotāja vajadzības un intereses. Universitātes arhitektoniskās kvalitātes var būt diskutablas un iespējami pārāk pompozas, neiederīgas šai konkrētai vietai, tomēr vienlaicīgi ēka ir telpiskās dimensijas veidotājs, kuru kā necilu defektu, ideālā gadījumā, būtu nepieciešams pārvērst par telpas kompozicionālu efektu.

Esošā situācijā universitātes skvērs, kā arī Kurzemes skvērs pamatā kalpo kā caurstaigājošas un garāmejošas telpas. Universitātes gadījumā telpas labiekārtojums ir novecojis un nefunkcionāls, īpaši nepiemērots ēkas galvenajiem lietotājiem. Tādēļ, pirmkārt, domāts par kopējo vietas funkcionalitāti, atbildot uz jautājumu – kā atdzīvīnāt un paildzināt cilvēku uzturēšanos šajās teritorijās? Cilvēka nepieciešamības balstās uz vietas lietošanas daudzveidību, tam atbilstošu labiekārtojumu, pakalpojumu interesantumu, saprotamību, ērtu un drošu pieejamību. Cilvēka iespēju doties pastaigā ar vairākiem pieturas punktiem. Teritorijā, kur saskaras vairākas vizuāli un funkcionāli atšķirīgas telpas, nepieciešams veidot vietas lietošanas iespēju loku jeb maršrutu, kur cilvēks uzturoties vienā vietā, saskata potenciālu savu vēlmju un interešu piepildīšanai citās vietās. Tādējādi veidojas netiešs aktivitāšu kvartāls – šajā gadījumā, ienākot no Tirgoņu un Zivju ielas puses, Kanālmalas un Promenādes (Kūrmājas prospekta trases) puses, kur katrā no kvartāla malām veidojas aktīvs pakalpojumu piedāvājums. Pakārtoti šim kopējam telpiskam risinājumam, tiek veidota universitātes skvēra ainava kā nedaudz intīmāka un praktiskāka vide – kvalitatīva mierīgās atpūtas telpa. Savukārt Kurzemes skvēru iespējams aktivizēt, ienesot nelielu daļu no universitātes pagalmā esošajām aktivitātēm un otrādi. Universitātes daļā veidojas it kā vizuāli slēgta telpa, tomēr funkcionāli sasaistīta ar Kurzemes skvēru un vizuāli nostiprināta ar Rožu laukuma ainavu.

*Kompozicionālais risinājums. Meta risinājumu pamatā ir:*

- **ienesta kompozicionāli un funkcionāli nozīmīga būve – galerija.** Tās ir lineāra tipa ēkas, kas izvietotas paaugstinājumā, tādējādi iegūstot galerijas tipa pasāžu, vienlaicīgi saglabājot cilvēka plūsmas brīvību zem tām. Galerija un ēkas veidotas pamatā no tērauda konstrukcijām ar stiklotām fasādēm un zaļiem jumtiem, tādējādi sapludinot ēkas ar esošo koku lapotni un padarot tās vēl nepamanāmākas. Zem ēkām veidojas brīva telpa kustībai visos virzienos. Otrā stāva līmenī radītas nelielas telpas un āra terase, kas pulcēs cilvēkus ikdienā un svētku brīžos. Telpas var funkcionēt kā kafejnīcas un radošo pasākumu vietas. No terasēm veidojas skaists skats uz vēsturisko centru – Rožu laukuma ainavu. Tādējādi tiek nostiprināta vizuāla saikne starp vietas kompozicionāli svarīgāko elementu.
- **nostiprināts universitātes ēkas pozīcijas** – samazināts vizuālais akcents, koncentrēts skats, iznests apjoms. Galerijas apjomus savstarpēji savieno terase, kas vērsta uz Rožu laukuma un universitātes pusi. Terasē veidojas kā skatu platforma – vietzīmes nostiprinoša platforma – gan virzienā uz Rožu laukuma pusi, gan uz universitātes pusi, kas ir īpaši nozīmīgi studentu dzīves svinīgos brīžos. Tādējādi tiek dota iespēja veidot kompozicionāli līdzsvarotu fotoattēlu ar universitātes ēku fonā. Papildus uz ēkas arhitektūru tiek nostiprināts skats, ierāmējot ar plānotās galerijas un terašu apjomiem. No universitātes galvenās ieejas, kāpņu platumā, ved vienlaidus cietais segums, kas ir krāsots baltā tonī. Šis segums turpinās otrpus galerijas un iezīmē 5m platu joslu no ieejas centra līdz ēkas fasādes malām.
- **telpiski un funkcionāli savienots universitātes skvērs un Kurzemes skvērs** – pirmkārt, veidots fizisks savienojums – paaugstināta gājēju pāreja, kas veidota visā abu skvēru saskares joslā. Universitātes skvēra risinājumos – plānojumā un elementu dizainā, izmantotas atsauces no Kurzemes skvēra visnotaļ nesenā labiekārtojuma risinājumiem – trijstūri, taisnas, laužtas līnijas un

ritms. Segumos izmantotais ritms ir galvenais, kas turpinās gan plānotajā Kurzemes skvēra laukumā (tirdzniecības zonā), gan universitātes skvēra laukumos. Šajās vietās paredzēts betona plākšņu klājums, kas turpina Kurzemes skvērā iedibināto līnijveida ritmu. Ieteikums Kurzemes skvēra esošo zāliena un stādījumu stūri pārvērst laukumā ar cieta segumu, kur izvietot funkcionālus labiekārtojuma elementus – soliņus un nojumes, kā arī atvēlēt vietu pilsētas dekoratīviem rotājumiem un karoga mastiem. Esošajās ekobruģa seguma daļās, ieteicams izvietot nelielus tirdzniecības standus. Kurzemes skvērs kalpo arī kā vietas kompozicionālais līdzsvars.

- **Nostiprināts Rožu laukuma aktivitāšu loks jeb rāmis** – izveidots atpūtas loks jeb maršruts, kurš var sākties Kurzemes skvērā kā pasākumu vieta – tirdziņi, ziemassvētku egle, pilsētas dekorācijas, utt., turpinās plānotajās galerijās gar universitātes skvēru ar ēdināšanas pakalpojumu iespējām, skatu platformu kā vietzīmes nostiprinošu vietu, kur veidojas skatu līnijas uz vēsturisko centra ainavu – sirdi – Rožu laukumu. Tālāk atpūtas loks ved uz Rožu laukumu un tā tiešā apkārtnē esošām aktivitāšu iespējām.

*Mobilitāte.* Teritorijā saglabātas esošās un atvērtas plašas, jaunas gājēju plūsmas visos virzienos, un radīta gājējam ērtāka un drošāka vide. Riteņbraucēju plūsma, kā studentu galvenais pārvietošanās veids, veidota atvērta un līdzvērtīga gājējiem, tas nozīmē, ka netiek iezīmēta noteikta velo josla. Transporta plūsma un virzieni saglabāti esošie un citos projektos risinātie, izņemot Friča Brīvzemnieka ielas posmu, kas daļēji, to novirzot, atvēlēts universitātes saimnieciskās teritorijas izvietojumam, tai skaitā studentu vajadzībām autobusu pieturvietas izveidošanai.

*Universitātes skvēra zonējums.* Kopumā telpā veidojas trīs pamatzonas; (1) Universitātes skvērs kā mierīgās atpūtas zona studentu dzīves, tai skaitā pasākumu nodrošinājumam, (2) Kurzemes skvērs kā tirdzniecības zona ar stacionāriem tirdzniecības stendiem / nojumēm un laukumu, kur izvietot pilsētas dekorācijas, kā arī karoga vietas, un (3) Rožu laukums – vietas identitātes zona, kas kompozicionāli līdzsvarojas ar pārējām zonām. Universitātes skvērā izkārtojas sekojošas zonas:

- **Saimnieciskā zona** ar velosipēdu nojumēm, tehnisko telpu, tai skaitā velosipēdu servisa punktu, publiskām tualetēm un autobusa piebraukšanas vietu. Nojumes un saimnieciskā rakstura ēkas pamatā veidotas no tērauda ar koka apdari. Zona izkārtojas ēkas A pusē un aizņem daļu no tagadējās Friča Brīvzemnieka ielas, pārvirzot ielas trasi vairāk uz austrumu pusi;
- **Reprezentatīvā zona** – universitātes ēkas apjoms un centrs vizuāli ar segumu palīdzību, iznests ārpus galerijas apjoma, tādējādi nostiprinot ēkas svarīgumu esot kopējās telpas fona lomā. Rezentatīvā zonā plānota strūklaka jeb ūdenskritums, kas veidots kā taisnstūris un no kura visām četrām malām plūst ūdens, veidojot ūdens sienas, kurās atspoguļojas apkārtējā vide. Ūdens plūsma regulējama cikliski darbojoties pretējām sienām, tādējādi nodrošinot vides objekta interaktivitāti – iespēju iziet caur ūdenskritumu. Strūklakas konstrukcija veidota no tērauda un taisnstūra augšējā daļa savienota ar pārējiem vietas arhitektoniskiem elementiem – nojumēm. Jumta daļa iecerēta kā zaļa oāze. Vides objekts piepildīs priekšpagalmu ar skaņu un atspulgiem;
- **Atpūtas zona** – pārējo skvēra daļu plānots bruģēt un maksimāli saglabāt esošos kokus – gan noēnojuma dēļ, gan ēkas pompozās arhitektūras mazināšanas dēļ. Bruģētā laukumā izkārtoti soliņi, kurus iespējams izmantot arī mazām nodarbībām – vienā solā, kā mazā telpā, pulcējot klausītājus. Virs soliēm izkārtotas nojumes, kuras būtiski paildzinātu vietas lietošanas iespējas, īpaši, kad tas ir aktuāli studentiem un mācībspēkam. Nojumju konstrukcija plānota kā brīvi stāvoša, kā arī savienota ar strūklakas un galerijas konstrukcijām.

*Materiāli.* Universitātes skvēra laukumu segumā dominē gaišie toņi – pelēks, bēšs, balts, savukārt kontrastam nojumju, galerijas un ēku konstrukcijās parādās tumšie zemes toņi – melns, brūns, ruds. Neskatoties uz konstrukciju tumšiem toņiem – tai būtu jāradā viegla arhitektūras noskaņa. Labiekārtojuma

elementi – apgaismojuma elementi un velo novietnes galvenokārt saplūst ar ēku un nojumju konstruktīviem risinājumiem. Savukārt soliņi un atkritumu tvertnes veido stilistiski vienotu ansambli ar laukumu un ietvju segumiem.